

ELS NOSTRES MASOS (Cont.)

quan sentiem els avions. Però sobretot recordo el sofriment que teniem a casa. El meu germà Aniceto va ser un dels primers que van cridar, estava al front; però malgrat que va estar a primera línia va poder tornar, encara que moriria després, als pocs anys.

- Va ser una època molt dolenta van tenir que deixar la casa i tot el que teniem, vam amagar la roba i quan vam tornar no quedava res. Recordo que el meu germà major que havia fet el servei militar a Africa m'havia portat regals i roba molt bonica, em va doldre molt perdre-ho. Però açò no és un fet aïllat, a la majoria de famílies els va passar el mateix: es van quedar sense res. Natros no teniem ni llavors per a sembrar ni roba per a vestir-nos.

És difícil, en la història d'este i de qualsevol mas, retrocedir més enllà de uns setanta o vuitanta anys. Però en el cas de la Mosquera he tingut la sort de parlar amb José Manuel Sales Moliner, conegut per Manuel del mas d'En Ramona. La particularitat de les seues contalles està en que la seua mare va aplegar a complir cent dos anys i ell recorda moltes coses que ella explicava de fa molts anys.

- La meua mare, Centa la Mosquera, contava que els propietaris del mas estaven emparentats amb la família reial i que quan anaven al mas a passar uns dies portaven escolta. També hi havia una capella on anaven a missa. Esta capella ara no hi és; varen fer una reforma i la van llevar. El que encara es conserva és un escut situat a la façana principal del mas, que recolza la referència de Centa a la reialesa dels antics propietaris.

Manuel els seus pares van ser els últims habitants del mas...

- Sí, quan la família de Rosa Moliner Sales va deixar el mas, els meus pares encara es van quedar i allí van viure encara uns quants anys. Finalment van con-

Antonio Moliner Martí i la seua dona Rosa Sales Beltrán. Els tres fills del matrimoni: Aniceto, Antonio i Rosa.

Rosa Moliner Martí

El seu fill Vicente Esteve Moliner

sentir en vindre a viure en mi i amb les meues germanes, encara que el meu pare va morir al poc temps de deixar La Mosquera. Allí no tenien llum, per suposat tampoc aigua corrent, però ells sempre havien viscut d'eixa manera i no volien

deixar la seua casa.

Van viure sempre allí?

- No, la meua mare sí va néixer allí, però quan es va casar va anar a viure al mas de Manolito d'on era el meu pare i on vaig néixer jo, però després vam tornar a La Mosquera.

La dona de Manuel, Adoración Mestre, recorda un detall curiós de la primera vegada que va anar a la Mosquera...

- Estaven resant el rosari, la qual cosa es feia quan moria una persona. Havia mort l'avi del que després seria el meu marit. Jo era